

SOSYAL YARDIM ALAN DÜŞÜK GELİRLİ AİLELERDE SOSYAL DEĞERLER VE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞUN EVLİLİK YAŞAM DOYUMU ÜZERİNDEKİ YORDAYICI ETKİSİ*

Turgay ŞİRİN**

Makale Bilgisi

Makale Türü: Araştırma Makalesi, **Geliş Tarihi:** 19 Mayıs 2024, **Kabul Tarihi:** 31 Temmuz 2024, **Yayın Tarihi:** 30 Eylül 2024, **Atf:** Şirin, Turgay. "Sosyal Yardım Alan Düşük Gelirli Ailelerde Sosyal Değerler ve Psikolojik İyi Oluşun Evlilik Yaşam Doymu Üzerindeki Yordayıcı Etkisi". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 24/2 (Eylül 2024): 815-840.

DOI: 10.33415/daad.1486599

Article Information

Article Types: Research Article, **Received:** 19 May 2024, **Accepted:** 31 July 2024, **Published:** 30 September 2024, **Cite as:** Şirin, Turgay. "The Predictive Effect of Social Values and Psychological Well-Being on Marital Life Satisfaction in Low-Income Families Receiving Social Assistance". *Journal of Academic Research in Religious Sciences* 24/2 (September 2024): 815-840.

DOI: 10.33415/daad.1486599

Öz

Bu çalışma, Türkiye'de devletten sosyal yardım alan düşük gelirli ailelerde psikolojik iyi oluş ve sosyal değerlerin evlilik doymu üzerindeki yordayıcı etkilerini incelemektedir. Araştırmanın çalışma grubunu kolayda örnekleme yöntemi ile

* Bu çalışma İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Etik Kurulu tarafından 26.05.2022 tarihinde onaylanmıştır. Onay ID:2022-05/E-20292139-050.01.04-28790.

** Doç. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, İslam Felsefesi ve Dinler Tarihi Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye, turgay.sirin@medeniyet.edu.tr, Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0002-4872-738666>, Web of Science Researcher ID: AAA-5464-2021; <https://ror.org/05j1qpr59> / Assoc. Dr., İstanbul Medeniyet University, Faculty of Islamic Sciences, Department of Islamic Philosophy and History of Religions, İstanbul, Turkey, turgay.sirin@medeniyet.edu.tr, Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0002-4872-738666>, Web of Science Researcher ID: AAA-5464-2021; <https://ror.org/05j1qpr59>.

seçilen, İstanbul'un Küçükçekmece ilçesinde yaşayan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 104 erkek (%49,1) ve 108 kadın (%50,9) toplam 212 evli birey oluşturmaktadır. Çalışmada nicel araştırma modeli kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından oluşturulan "Kişisel Bilgi Formu" yanında geçerlik güvenilirlik çalışmaları yapılmış "Psikolojik İyi Oluş Ölçeği, Evlilik Yaşam Doyumu Ölçeği ve Çok Boyutlu Sosyal Değerler Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin istatistiksel analizi için IBM SPSS-25 Programından istifade edilmiştir. Araştırma sonucunda "psikolojik iyi oluş, sosyal değerler ve evlilik yaşam doyumu" arasındaki yordayıcı ilişkiler çoklu doğrusal regresyon ile analiz edilmiş ve raporlanmıştır. Sonuçlar, çalışma grubunun psikolojik iyi oluş ve evlilik yaşam doyumu ölçek puanlarının ölçek ortalamasının üzerinde olduğunu gösterirken, çok boyutlu sosyal değerler ölçeği toplam ve alt boyutlarındaki puanların ölçek ortalamasının altında olduğunu göstermiştir. Aynı şekilde bulgular istatistiksel olarak dini değerlerin evlilik yaşam doyumunu negatif, psikolojik iyi oluşun ise evlilik yaşam doyumunu pozitif yönde yordadığını, diğer sosyal değerlerin ise evlilik doyumu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı yordayıcı bir etkisi olmadığını göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Din Psikolojisi, Yoksulluk, Sosyal Değerler, Psikolojik İyi Oluş, Evlilik Yaşam Doyumu.

The Predictive Effect of Social Values and Psychological Well-Being on Marital Life Satisfaction in Low-Income Families Receiving Social Assistance

816 | db

Extended Abstract

Introduction

This study examines the predictive effects of psychological well-being and social values on marital satisfaction in low-income families receiving social assistance from the state in Turkey. The study group consists of 212 married individuals, 104 men (49.1%) and 108 women (50.9%), who were selected by convenience sampling method, living in the Küçükçekmece district of Istanbul, Turkey, and who agreed to participate in the study.

We can say that the basic concepts related to "psychological well-being" consist of developmental theories that reveal the tasks of human beings in the development process, theories that reveal what concepts such as individualization, development, self-realization, functionality are, and the determinants of positive mental health measures. In short, psychological well-being and life satisfaction are related to many variables. One of the most critical variables is marital satisfaction, which is significantly associated with psychological well-being. When these studies are examined, there are significant relationships between marital life satisfaction and psychological well-being in the literature, and marital life satisfaction directly affects individual life satisfaction. Studies also report that factors such as emotional support and conflict management may indirectly affect the following. Therefore, it is thought that the relationship between the concepts of marital satisfaction and well-being and social values should be investigated in protecting individuals' mental and physical health.

In conclusion, poverty has significant consequences for individuals. In addition, poverty also affects poor individuals' view of life and values. However, in the

literature review, no study examining the predictive effect of psychological well-being and social values on marital life satisfaction in poor individuals receiving social assistance was found in the Turkish literature. This reveals the originality of the study. For all these reasons, the study was designed to examine the effects of psychological well-being and social values on marital satisfaction in low-income families receiving social assistance from the state.

Methods

For this purpose, the relational survey model, one of the quantitative research models, was used in the study. Structural equation modeling and path analysis methods were used to determine the causal relationship between dependent and independent variables. In addition to the "Personal Information Form" created by the researcher as a data collection tool, the "Psychological Well-Being Scale, Marital Life Satisfaction Scale, and Multidimensional Social Values Scale" were used. IBM SPSS-25 Program was used for statistical analysis of the data. Ethical permissions and other necessary permissions were obtained at the beginning of the study.

Findings and Discussion

The results showed that the psychological well-being and marital life satisfaction scale scores of the study group were above the scale average, while the scores in the total and sub-dimensions of the multidimensional social values scale were below the scale average. Likewise, as a result of the study, a positive significant relationship was found between marital satisfaction and psychological well-being. In contrast, a significant negative relationship was found with the total score on the social values scale. Likewise, a significant negative relationship was observed between the sub-factors of the social values scale, namely work values, religious values, traditional values, political values, and marital satisfaction. In contrast, no significant relationship was observed between family values, scientific values, and marital satisfaction. The study tested the causal relationship between the variables using multiple linear regression analysis. According to the results of the analysis, it was found that the predictors explained 50% of the variance in the dependent variable. The results showed that religious values predicted marital life satisfaction negatively, and psychological well-being predicted marital life satisfaction positively. In contrast, work, traditional, and political values they had no significant predictive effect on marital satisfaction.

It is recommended that this regression model, which was found to be significant, should be repeated in a different sample, renewed with varying tools of measurement, and tested whether similar research results can be reached with the results of this study.

Keywords: Psychology of Religion, Poverty, Social Values, Psychological Well-Being, Marital Life Satisfaction.

1. Giriş

Yoksulluk, tarihin her döneminde dünyanın en önemli sorunları arasında yer almıştır. Başlangıçta sadece az gelişmiş ülkelerin sorunu olarak görülürken, zamanla diğer ülkelerin de önemli bir sorunu haline gelmiştir. Literatürde yoksullukla ilgili ilk çalışmanın Seebohm Rowntree (1902) tarafından yapıldığı bilinmektedir. Rowntree yoksulluğu, insanların yeme, içme ve giyinme gibi temel fizyolojik ihtiyaçlarını karşılayamaması¹ olarak tanımlamıştır. 1990'lara gelindiğinde yoksulluk, kalkınma ve ilerleme tartışmalarının merkezine yerleşmişti. Nitekim Birleşmiş Milletler tarafından 1997 yılında yayınlanan "İnsani Gelişme Raporu"na göre yoksulluk; "İnsanların kabul edilebilir bir çevrede, kendilerine ve başkalarına saygılı, özgür, onurlu ve üretken bir yaşam sürdürebilmeleri için gerekli araçlardan yoksun olmaları"² olarak tanımlanmaktadır.

Alanyazın incelendiğinde, yakın zamana kadar yoksulluk çalışmalarının yoksulluk kavramını sadece ekonomik ölçütler kapsamında ele aldığı; ancak son yıllarda sosyal ve kültürel ölçütlerin de yoksulluk kriterleri içerisinde ele alınmaya başlandığı görülmektedir³. Yine ekonomik, politik, sosyal, kültürel ve vergi sistemleri, doğal afetler, fiziksel ve zihinsel engeller, bireysel yetenek farklılıkları, tekelci piyasa ekonomisi, enflasyon, işsizlik gibi birçok konu yoksulluğun sebepleri arasında sayılmaktadır.⁴ Ayrıca yoksulluğun yoksul bireylerde ruh sağlığı, öznel ve psikolojik iyi olma hali, hayata bakış, değerler ve tutumlar, fiziksel sağlık ve evlilik doyumu gibi birçok yönü etkilediği de bilinmektedir.⁵

Yoksullukla ilgili öne çıkan bir diğer kavram da değerler kavramıdır. Değerler, insanların sahip olduğu tutumların temelini oluş-

¹ B. Seebohm Rowntree, *Poverty: a Study of Town Life* (The Macmillan Company, 1902).

² Selim Jahan, *İnsani Gelişme Raporu* (Türkiye: United Nations Development Programme, 2015).

³ Ceren Uçar, *Kadın Yoksulluğu İle Mücadelede Sosyal Politika Araçları Ve Etkinlikleri* (Ankara: T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2011).

⁴ Tuncay Güloğlu - Muharrem Es, "Bilgi Toplumuna Geçişte Kentleşme ve Kentsel Yoksulluk: İstanbul Örneği", *Bilgi Journal of Social Sciences* 1 (2004), 79-93.

⁵ Hikmet Gülçin Beken, *Yoksulluk Olgusuna Kavramsal Bir Bakış* (İstanbul: Marmara University, Yüksek Lisans Tezi, 2006); Güloğlu - Es, "Bilgi Toplumuna Geçişte Kentleşme ve Kentsel Yoksulluk: İstanbul Örneği"; Semra Bulut - Bülent Dilmaç, "Üniversite Öğrencilerinin Sahip Olduğu Değerler Psikolojik İyi Oluş ve Mutluluk Düzeyleri Arasındaki Yordayıcı İlişkiler", *OPUS International Journal of Society Research* 9/16 (25 Aralık 2018), 23-23.

turur. Bu nedenle değerler, insanları farklı seçenekler arasından seçim yapmaya zorlayan önemli güdüler olarak tanımlanabilir. Bu da birey aracılığıyla topluma nüfuz eder. Nitekim değerler söz konusu olduğunda burada dikkate alınması gereken en önemli unsur toplumdur. Diğer bir deyişle, burada bireysel değerler ile toplumsal değerler arasındaki ilişki önemlidir. "Değer" kavramı Türk Dil Kurumu sözlüğünde şu şekilde tanımlanmaktadır: "*Bir ulusun toplumsal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini oluşturan maddi ve manevi öğelerin bütünü; uğrunda belli bir bedel ödenmesi veya belli bir çaba gösterilmesi gereken nicelik veya nitelik; bir kimsenin istekli, gerekli bir varlık olarak nesne ile bağlantısında beliren şey; üstün nitelik, meziyet; değer*"⁶. Fichter değer kavramını; "*Sosyolojik anlamda değerler, bir grubun veya toplumun, kişilerin, davranış modellerinin, hedeflerin ve diğer sosyo-kültürel şeylerin önemini ölçmek için kullanılan kriterlerdir*"⁷ şeklinde tanımlamaktadır. Rokeach değeri "kalıcı bir inanç" olarak tanımlar.⁸ Buradan hareketle değerlerin inanç boyutunun da önemi anlaşılmaktadır. Toplumsal değerler toplumda bir arada yaşayan insanların karşılıklı ilişkilerini düzenleyen kural ve ilkeleri ortaya koyarken dini değerler de dinin dâhilinde inananların hayatlarını dizayn etmektedir.

Değerler denilince akla ilk gelen olgulardan biri dindir. Teorik olarak din ve değerlerin çok yakın bir ilişkisi vardır. Nitekim dinler, müntesiplerini belli değerlere uymaya yönlendirir. Başka bir ifadeyle din bir değerler sistemidir. Bu açıdan bakıldığında dindarlık ve değerler arasında önemli bir ilişki vardır.⁹ Bu nedenle dini değerle-

⁶ *Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük*, "Değer" (Türk Dil Kurumu, 2023).

⁷ Joseph H. Fichter, *The Sociology of Good Works: Research in Catholic America* (Chicago: Loyola Pr, 1993).

⁸ Milton Rokeach, *The Nature of Human Values* (New York, NY, US: Free Press, 1973).

⁹ Fatma Kurttekin, "Bilişim Çağında 'Gençlik, Din ve Değer' Konularını Ele Alan Makaleler Üzerine Bir İnceleme", *Eskiye* 45 (2021), 781-795; İlhan Topuz, "Dini Değerlerin Karar Alma Süreçlerindeki Etkisi", *Marife Dini Araştırmalar Dergisi* 13/3 (2013), 69-88; Mustafa Önder - Hüseyin Bulut, "Temel Dini Değerler ve Değerler Eğitimi", *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6/1 (2013), 15-32; Ali Ulvi Mehmedoğlu, "Din, Dindarlık ve Değerler", *İZÜ Sosyal Bilimler Dergisi* 1/2 (2013), 173-189; Muhammet Ali Tiltay - Ömer Torlak, "Materyalist Eğilim, Dini Değerler, Marka Bağlılığı ve Tüketici Ahlakı Arasındaki İlişkiler", *İş Ahlakı Dergisi* 4/7 (2011), 93-130; Halil Apaydın, "Ruh Sağlığı-Din İlişkisi Araştırmalarına Bir Bakış", *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 10/2 (2010), 59-77; Ali Ulvi Mehmedoğlu, "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Değer Yönelimleri ve Dindarlık-Değer İlişkisi (MÜ İlahiyat Fakültesi Örneği)", *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 30 (2006), 133-167; Adem Çelik, *Dini Değerler Bağlamında Kişilik Gelişimi* (Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2004).

rin psikoloji ve özellikle din psikolojisi perspektifinden incelenmesi çok anlamlıdır. Çünkü dini değerler insanı ve toplumu anlamak için oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle bu makalede değerler farklı türleriyle araştırmaya dâhil edilmiştir.

Dini inancın yanı sıra toplumsal değerlerin insan üzerinde derin bir etkiye sahip olması nedeniyle, değerler sosyal bilimlerin de ilgi alanına girmektedir. Psikoloji de buna dâhildir. Gerçekten de insanların değer yönelimleri ile davranışları, duyguları, zihinsel durumları ve sosyal işleyişleri gibi birçok boyut arasındaki ilişkiyi anlamak değer çalışmalarının temel hedeflerinden biridir. Son yıllarda, özellikle "pozitif psikoloji" hareketiyle birlikte psikolojik araştırmalar, zararlı ruh sağlığı patolojilerinden ziyade psikolojik iyi oluşa ve pozitif psikolojiye odaklanmıştır.¹⁰ Böylece pozitif psikoloji yaklaşımı içerisinde psikolojide erdem, değerler ve mutluluk üzerine yapılan bilimsel çalışmalar yaygınlaşmıştır.

Pozitif psikoloji hareketinden önce yirminci yüzyılın ikinci yarısına kadar, bireyin mutluluğunu artıran değerler, güçlü yönler ve koşullar hakkında yeterli bilgi ve araştırma olmadığı savunuluyordu.¹¹ Mutluluğun kategorize edilmesinde felsefe yerine doğa bilimlerinin kullanılmasının önemli bir faktör olduğu fikri öne çıkmaktaydı. Aynı zamanda bu aşamada mutluluk ve yaşam memnuniyeti kavramları da iç içe geçmiş kavramlar olarak karşımıza çıkabilmektedir. Öyle ki yaşam memnuniyeti, insanların yaşamları boyunca geçirdikleri değişimleri, sosyal konumlarını, yeteneklerini, yaşam deneyimlerini, deneyimlerini anlamlandırmalarını ve sorgulamalarını, yaşamlarının ilerleyişini, deneyimlerinden sonuçlar ve anlamlar çıkarmalarını ve nihayetinde yaşam kalitelerini arttırmalarını içermektedir.¹²

İyi olma hali üzerine yapılan çalışmalarda genel olarak "öznel iyi oluş" ve "psikolojik iyi oluş" olmak üzere iki araştırma alanı karşımıza çıkmaktadır. İlki, 1950'lerde öznelliğe olan ilginin arttığı

¹⁰ Richard E. Lucas vd., "Discriminant Validity of Well-Being Measures", *Journal of Personality and Social Psychology* 71/3 (1996), 616-628; Martin E. P. Seligman, *Gerçek Mutluluk* (Ankara: HYB Yayınları, 2007).

¹¹ Shelly L. Gable - Jonathan Haidt, "What (and Why) Is Positive Psychology?", *Review of General Psychology* 9/2 (2005), 103-110.

¹² Daniel Heller vd., "The Dynamic Process of Life Satisfaction", *Journal of Personality* 74/5 (2006), 1421-1450; Ruut Veenhoven, "Developments in Satisfaction Research", *Social Indicators Research* 37/1 (1996), 1-46.

dönemde "öznel iyi oluş" olarak adlandırılmıştır. "Psikolojik iyi olma halinin" ise 1980'lerde deneysel araştırmalarla başlayan ve bireyin sorunlar ve zorluklar karşısında kendini gerçekleştirme ve tatmin edici bir yaşama ulaşma güçlerini vurgulayan pozitif psikoloji kuramına dayandığı söylenebilir. Her iki kavram da insanoğlunun iyi bir hayatı nasıl yaşayacağını inceleme potansiyelini öven insani değerleri kapsamaktadır.¹³

Psikolojik iyi oluş literatürde, "anlamli hedeflere bağlı kalarak, kişisel gelişimin peşinden giderek ve kaliteli ilişkiler kurarak hayatın zorluklarını veya varoluşsal krizleri yönetme becerisidir"¹⁴ şeklinde tanımlanmaktadır. Literatürde bazı kuramcılar psikolojik iyi oluşun kendini kabul, başkalarıyla olumlu ilişkiler, özerklik, çevresel kontrol, yaşam amacı ve kişisel gelişim olmak üzere altı boyutu olduğunu belirtmektedir.¹⁵ Bazıları psikolojik iyi olma halinin bilişsel, fiziksel, ruhsal, duygusal, bireysel ve sosyal konularla ilgili kavramları kapsadığını belirtmektedir.¹⁶

Kısaca "psikolojik iyi oluş" ile ilgili temel kavramların, insanın gelişim sürecindeki görevlerini ortaya koyan gelişim kuramları; bireyselleşme, gelişim, kendini gerçekleştirme, işlevsellik gibi kavramların ne olduğunu ve ruh sağlığının olumlu ölçütlerinin belirleyicilerini ortaya koyan kuramlardan oluştuğu söylenebilir. Kısaca psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumu birçok değişkenle ilişkilidir. Bu değişkenlerden en önemlilerinden birinin evlilik doyumu olduğu ve evlilik doyumunun, psikolojik iyi oluşla önemli derecede ilişkili

¹³ Ed Diener, "Subjective Well-being", *Psychological Bulletin* 95/3 (1984), 542-575; Ed Diener vd., "The Evolving Concept of Subjective Well-Being: The Multifaceted Nature of Happiness", *Recent Advances in Psychology and Aging* 15 (2009), 187-219; Corey L. M. Keyes vd., "Optimizing well-being: the empirical encounter of two traditions", *Journal of Personality and Social Psychology* 82/6 (2002), 1007-1022; Hyoun K. Kim - Patrick C. McKenry, "The Relationship between Marriage and Psychological Well-Being: A Longitudinal Analysis", *Journal of Family Issues* 23/8 (2002), 885-911; Lucas vd., "Discriminant Validity of Well-Being Measures".

¹⁴ Keyes vd., "Optimizing well-being: the empirical encounter of two traditions"; Lucas vd., "Discriminant Validity of Well-Being Measures".

¹⁵ Diener vd., "The Evolving Concept of Subjective Well-Being: The Multifaceted Nature of Happiness".

¹⁶ Yener Özen, "Kişisel Sorumluluk Bağlamında Öznel Ve Psikolojik İyi Oluş Sosyal Psikolojik Bir Değerlendirme", *Dicle Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2/4 (2010), 46-58; Carol D. Ryff, "Happiness is Everything, or is it? Explorations on the Meaning of Psychological Well-Being", *Journal of Personality and Social Psychology* 57/6 (1989), 1069-1081.

olduğu ifade edilebilir.¹⁷ Nitekim literatürde boyun eğici davranışların, problem çözme becerilerinin, gerçekçi olmayan beklentilerin, çatışma çözme yöntemlerinin, eş desteği algısının, cinsel yaşam doyumunun, dindarlık düzeyinin, eğitim düzeyinin, ekonomik düzeyin ve maneviyatın evlilik yaşam doyumu üzerindeki etkilerini inceleyen çalışmalar bulunmaktadır.¹⁸ Bu araştırmalar incelendiğinde literatürde evlilik yaşam doyumu ile psikolojik iyi oluş arasında anlamlı ilişkiler bulunmakta ve evlilik yaşam doyumu bireysel yaşam doyumunu doğrudan etkilemektedir.¹⁹ Çalışmalar ayrıca duygusal destek ve çatışma yönetimi gibi faktörlerin de dolaylı olarak aşağıdakileri etkileyebileceğini bildirmektedir.²⁰ Bu nedenle evlilik doyumu ve psikolojik iyi olma hali kavramları ile toplumsal değerler arasındaki ilişkinin kişilerin ruh ve beden sağlığının korunmasında araştırılması gereken faktörler olduğu düşünülmektedir.

Sonuç olarak, yukarıda bahsedilen kavramsal çerçeve doğrultusunda yapılan araştırma neticesinde, sosyal yardım alan düşük gelirli ailelerde psikolojik iyi oluş, sosyal değerler ve evlilik yaşam doyumu arasındaki ilişki nedir? sorusu akla gelmiş ve bu araştırmanın tasarımına rehberlik etmiştir. Dolayısıyla bu çalışmanın temel problemi “sosyal yardım alan bireylerde sosyal değerler ve psikolojik iyi oluşun evlilik yaşam doyumuna yordayıcı etkisi nedir?” şeklinde belirlenmiştir. Araştırmanın temel amacı da bahsedilen değişkenler arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Nitekim literatürden de anlaşıldığı üzere yoksulluğun bireyler için önemli sonuçları vardır. Ayrıca yoksulluk, yoksul bireylerin hayata bakışını ve değerlerini de etkilemektedir. Bununla birlikte yapılan literatür taramasında alan-

¹⁷ Güler, “Investigation of the Relationship Between Separation Anxiety, Marital Adjustment and Life Satisfaction in Married Women”.

¹⁸ A. P. Greeff - T. de Bruyne, “Conflict Management Style and Marital Satisfaction”, *Journal of Sex & Marital Therapy* 26/4 (2000), 321-334; Daniel N. Hawkins - Alan Booth, “Unhappily Ever After: Effects of Long-Term, Low-Quality Marriages on Well-Being”, *Social Forces* 84/1 (01 Eylül 2005), 451-471; Schneewind - Gerhard, “Relationship Personality, Conflict Resolution, and Marital Satisfaction in the First 5 Years of Marriage”; Turgay Şirin - Neslihan Dursun, “Evli ve Bekâr Bireylerde Yaşamın Anlamı ve Maneviyat Düzeyleri Arasındaki İlişki”, *Ekev Akademi Dergisi* 25/85 (2021), 469-482.

¹⁹ Greeff - de Bruyne, “Conflict Management Style and Marital Satisfaction”.

²⁰ Bradbury vd., “Research on the Nature And Determinants of Marital Satisfaction: A Decade in Review”; Sacco - Phares, “Partner Appraisal and Marital Satisfaction: The Role of Self-Esteem and Depression”; Schneewind - Gerhard, “Relationship Personality, Conflict Resolution, and Marital Satisfaction in the First 5 Years of Marriage”.

yazında sosyal yardım alan yoksul bireylerde psikolojik iyi oluş ve sosyal değerlerin evlilik yaşam doyumuna yordayıcı etkisini inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu da araştırmannın özgünlüğünü ortaya koymaktadır.

Araştırmannın temel amacı doğrultusunda aşağıdaki hipotezlerin test edilmesi hedeflenmektedir.

Hipotez 1: Psikolojik iyi oluş, sosyal değerler ve evlilik doyumunu arasında anlamlı pozitif korelasyonel bir ilişki vardır

Hipotez 2: Psikolojik İyi Oluş Evlilik Doyumunu Yordar

Hipotez 3: Dini Değerler Evlilik Doyumunu Yordar

Hipotez 4: Bilimsel Değerler Evlilik Doyumunu Yordar

Hipotez 5: İş Değerleri Evlilik Doyumunu Yordar

Hipotez 6: Aile Değerleri Evlilik Doyumunu Yordar

Hipotez 7: Geleneksel Değerler Evlilik Doyumunu Yordar

Hipotez 8: Siyasi Değerler Evlilik Doyumunu Yordar

2. Yöntem

Bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkiisel tarama modeli kullanılmıştır. Nicel araştırma yöntemi, sayısal verilerin toplanmasına ve istatistiksel çözümlenmesine dayalı bir araştırma yoludur.²¹ İlişkiisel tarama ise iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkileri belirlemek ve neden-sonuç ilişkisine dair veri elde edebilmek amacıyla yapılan korelatif araştırmalardır.²²

Çalışmada verilerin analizi öncesi ölçek ortalamalarının normal dağılım gösterip göstermediği incelenmiş, Kolmogorov-Smirnov testi yapılmıştır. Ayrıca ölçeklerin çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiştir. Değerlerin "-1,5 ile +1,5" aralığında olup olmadığı kontrol edilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda ölçeklerin genel olarak normal dağılıma sahip olduğuna karar verilmiştir. Araştırmada değişkenler arasındaki ilişki Pearson Korelasyon Analizi ile test edilmiştir. Ayrıca araştırma kapsamında psikolojik iyi oluş

²¹ Remzi Y. Kincal, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri / Prof. Dr. Remzi Y. Kincal* (Nobel Akademik Yayıncılık, 2020), 52.

²² Yard Şener Büyükoztürk vd., *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (Pegem Akademi Yayıncılık, 2016), 15.

ve sosyal değerlerin evlilik yaşam doyumunu ne ölçüde yordadığını görmek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Regresyon analizinde sırasıyla enter ve forward yöntemi kullanılmıştır. Oluşturulan model path (yol) analizi yöntemiyle test edilmiş ve uyum değerleri raporlanmıştır. Verilerin analizinde IBM SPSS 25 programı kullanılmıştır.

2.1. Çalışma Grubu

Çalışmanın örneklemini kolayda örnekleme yöntemine göre belirlenen İstanbul'un Küçükçekmece ilçesinde yaşayan ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan 104'ü erkek (%49,1) ve 108'i kadın (%50,9) olmak üzere 212 gönüllü oluşturmuştur. Toplam 249 kişiye ulaşılmış, bilgilerinde eksiklik veya yanlışlık tespit edilen 37 kişinin ölçek formları değerlendirmeye alınmamıştır.

Çalışmaya katılan gönüllülerin yaş aralığı 19 ile 71 arasında değişmekte olup yaş ortalaması 39,22'dir. Çalışmaya katılan tüm denekler evlidir ve yaşadıkları yerdeki kaymakamlıktan sosyal yardım almaktadır. Çalışmaya katılan deneklerin evlilik süreleri 1 yıl ile 56 yıl arasında değişmekte olup ortalama evlilik yılı 15,6'dır. Deneklerin 16'sının (%7,5) çocuğu yokken, 26'sının (%12,3) bir; 43'ünün (%20,3) iki; 43'ünün (%20,3) üç; 23'ünün (%10,8) dört; 28'inin (%13,2) beş ve 33'ünün (%15,6) altı ve daha fazla çocuğu vardır. Katılımcıların eğitim durumları incelendiğinde, katılımcıların beşinin (%2,4) okuma yazma bilmediği; 59'unun ilkokul (%27,8); 79'unun ortaokul (%37,3); 54'ünün lise (%25,5); 13'ünün üniversite (%6,1) ve ikisinin lisansüstü (%0,9) eğitime sahip olduğu tespit edilmiştir.

2.2. Veri Toplama Araçları

2.2.1. Demografik Bilgi Formu

Çalışma ile ilgili olduğu düşünülen demografik bilgileri içeren bir "Kişisel Bilgi Formu" oluşturulmuştur. Bu formda katılımcıların cinsiyet, yaş, medeni durum, ekonomik düzey, eğitim düzeyi ve meslek grubu gibi demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır.

2.2.2. Evlilik Yaşam Doyumu Ölçeği (EYDÖ)

"Evlilik Yaşam Doyumu Ölçeği" Çelik (2014) tarafından Türkçeye uyarlanmış ve bireylerin "evlilik yaşam doyumlarını" belirle-

mek amacıyla geliştirilmiş tek boyutlu 7 (yedi) soruluk bir ölçektir. Ölçek 7'li Likert tipi (1=Kesinlikle Katılmıyorum - 7=Kesinlikle Katılıyorum), tek boyutlu, ters madde içermeyen ve toplam puan veren bir ölçektir. Doğrulayıcı faktör analizi (DFA) değerleri aşağıdaki gibidir: $X^2 = 7.08$ SV = 5, p = 0.21; RMSEA = .03, AGFI = .97, NFI = .99, NNFI = 1.00, CFI = 1.00, IFI = 1.00, RFI = .99, GFI = .99 ve SRMR = .01. Ölçeğin Cronbach Alpha değeri .85 olarak bulunmuştur.²³

Bu araştırmada ise evlilik yaşam doyumu ölçeğinin Cronbach's Alpha değeri 0.82 olarak ölçülmüştür.

2.2.3. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PİO)

"Psikolojik iyi oluş ölçeği" Diener ve arkadaşları tarafından geliştirilen ve Telef tarafından Türkçe'ye uyarlanan bir ölçektir. Ölçek 7'li Likert tipi (1=tamamen katılmıyorum, 7=tamamen katılıyorum) tek boyutlu bir ölçektir ve 8 (sekiz) maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puan, yüksek düzeyde psikolojik iyi oluşa işaret etmektedir. Doğrulayıcı faktör analizi (DFA) sonuçları; $X^2 = 92.90/20 = 4.645$; RMSEA= 0.08, SRMR= 0.04, GFI=0.96, NFI= 0.94, RFI= 0.92, CFI= 0.95 ve IFI=0.95 olarak bulunmuştur. Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .80'dir.²⁴

Bu araştırmada ise psikolojik iyi oluş ölçeğinin Cronbach's Alpha değeri 0.86 olarak ölçülmüştür.

2.2.4. Çok Boyutlu Sosyal Değerler Ölçeği (ÇBSDÖ)

"Çok boyutlu toplumsal değerler ölçeği" (ÇBSDÖ) Bolat (2013) tarafından geliştirilen Likert tipi bir ölçektir.²⁵ Ölçek 5'li Likert tarzında hazırlanmış 42 sorudan oluşmaktadır. Ölçekte altı sosyal değer boyutu bulunmaktadır. Bu boyutlar "Aile Değerleri Boyutu (Aileye değer verme ve ailede kadın), Bilimsel Değerler Boyutu (bilimsel olma, eleştirel olma), Çalışma-İş Değerleri Boyutu (sorumluluk sahibi olma, rekabetçi olma, para), Dini Değerler Boyutu (ibadet, namus, dindar olma, iyilik etme), Geleneksel Değerler Boyutu (güvenilir olma, yardımseverlik, tutumluluk, sağlıklı ve temiz olma) ve

²³ Eyüp Çelik, "Evlilik Yaşam Doyumu Ölçeğinin Türkçe Versiyonunun Geçerlik Ve Güvenirliği", *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi* 3/4 (Aralık 2014), 1-9.

²⁴ Bülent Baki Telef vd., "Öğretmen Adaylarında Psikolojik İyi Oluş Ve Değerler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", *Turkish Studies* 8/12 (01 Ocak 2013), 1297-1297.

²⁵ Yavuz Bolat, "Bir Değer Ölçme Aracı: Çok Boyutlu Sosyal Değerler Ölçeği", *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 2/4 (Ekim 2013), 13-27.

Politik Değerler (devlete güven duyma, siyasi tercihlere saygılı olma, katılım, devlete bağlılık)" boyutlarıdır. Ölçeğin alt boyutlarının Cronbach alfa değerleri sırasıyla "0,71, 0,73, 0,78, 0,72, 0,70, 0,76" olarak belirlenmiştir. Ölçeğin yorumlanmasında, ölçeğin ilgili alt boyutunda veya toplam boyutunda yüksek puan alınması, ölçülen değerlerin yüksek düzeyde olduğu şeklinde yorumlanmaktadır.²⁶

Bu araştırmada ise çok boyutlu sosyal değerler ölçeğinin toplam Cronbach's Alpha değeri $SV = 0.82$ olarak ölçülmüştür.

2.3. Verilerin Toplanması

Ölçme araçları çalışmaya katılmaya istekli kişilere uygulanmıştır. Uygulama sırasında katılımcılara yönergeler okunmuş ve kişisel onam formu imzalatılmıştır. Uygulama ortalama 40 dakika sürmüştür. Sadece eksiksiz ve doğru doldurulmuş formlar değerlendirmeye alınmıştır.

Çalışmanın her aşamasında katılımcıların onayı alınmıştır. Katılımcılardan herhangi bir ödeme alınmamıştır. Katılımcılar çalışma süresi boyunca istedikleri zaman çalışmadan ayrılabilmişlerdir. Veriler 27 Mayıs 2022 ile 25 Aralık 2023 tarihleri arasında toplanmıştır.

2.4. Etik

Etik ve diğer gerekli izinler çalışmanın başında alınmıştır. Bu çalışma İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Etik Kurulu tarafından onaylanmıştır (Onay ID:2022-05/E-20292139-050.01.04-28790). Çalışma, bilgilendirilmiş onam formunu onaylayan katılımcılar ile yürütülmüştür.

2.5. Sınırlılıklar

Bu araştırmada elde edilen sonuçlar, Türkiye'nin İstanbul ilinin Küçükçekmece bölgesinde yaşayan, devletten sosyal yardım alan ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 212 katılımcıdan elde edilen verilerle sınırlıdır.

Araştırmada kolayda örnekleme yönteminin kullanılmasından kaynaklanan bazı sınırlamalar da mevcuttur. Kolayda örnekleme, ana kütleden kolay, hızlı ve ekonomik bir şekilde veri toplanmasına olanak sağladığı için sosyal bilimlerde ve klinik alanlarda yaygın

²⁶ Bolat, "Bir Değer Ölçme Aracı: Çok Boyutlu Sosyal Değerler Ölçeği".

olarak tercih edilen bir yöntemdir. Ancak, nitel araştırmalar için bu örnekleme yönteminde katılımcıların motivasyonu önemli bir rol oynamaktadır. Bu da çalışmaya motivasyon kaynaklı bir yanlılık getirmektedir. Katılım motivasyonu, kişinin araştırma konusuna olan ilgisi, olumsuz bir bakış açısını ifade etme eğilimi veya belirli perspektifleri destekleme arzusu gibi çeşitli faktörlerden etkilenebilir.²⁷ Sonuç olarak, kolayda örnekleme sonuçlarının analizi yalnızca çalışmanın katılımcılarına uygulanabilir. Bulgular genellenemez. Dolayısıyla, çalışmanın bulguları çalışma grubuyla sınırlıdır.

3. Bulgular

Araştırmada kullanılan ölçek verilerine ilişkin betimsel istatistikler aşağıda Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Ölçek Betimleyici Bulguları

	Sayı	Ort.		Std. Sp.	Çarpıklık		Basıklık	
		İstatistik	Std. H.		İstatistik	Std. H.	İstatistik	Std. H.
Aile Değerleri	212	11.92	.177	2.581	.563	.167	-.005	.333
Bilimsel Değerler	212	12.39	.154	2.250	.082	.167	1.716	.333
İş Değerleri	212	16.01	.231	3.373	-.194	.167	-.407	.333
Dini Değerler	212	13.31	.207	3.021	.004	.167	-.442	.333
Geleneksel Değerler	212	10.11	.147	2.144	.594	.167	.244	.333
Siyasi Değerler	212	19.47	.264	3.849	-.131	.167	.337	.333
Sosyal Değerler Toplam P.	212	83.29	.818	11.922	-.334	.167	.038	.333
Psikolojik İyi Oluş	212	40.14	.572	8.331	-1.087	.167	.561	.333
Evlilik Yaşam Doymu	212	22.18	.421	6.139	-.426	.167	-.863	.333

db | 827

Araştırma sonucunda elde edilen verilerin analizinde, değişkenler arasındaki ilişkiye dair pearson korelasyon sonuçları aşağıda Tablo 2'de verilmiştir.

²⁷ İlker Etikan, "Comparison of Convenience Sampling and Purposive Sampling", *American Journal of Theoretical and Applied Statistics* 5/1 (2016), 1.

Tablo 2. Ölçeklerin Pearson Korelasyon Sonuçları

Değişken	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Aile Değerleri	1								
2. Bilimsel Değerler	0.11	1							
3. İş Değerleri	.56**	.17*	1						
4. Dini Değerler	.58**	0.12	.55**	1					
5. Geleneksel Değerler	.27**	.28**	.35**	.40**	1				
6. Siyasi Değerler	.22**	.43**	.36**	.35**	.51**	1			
7. Sosyal Değerler (ölçek toplam puanı)	.66**	.48**	.75**	.74**	.66**	.74**	1		
8. Psikolojik İyi Oluş	-0.03	-0.12	-.16*	-0.06	-.20**	-.32**	-.23**	1	
9. Evlilik Yaşam Doymu	-0.08	0.08	-.19**	-.20**	-.22**	-.24**	-.22**	.68**	1

** .P< .01; *p<.05; N= 212

Tablo 2 incelendiğinde psikolojik iyi oluş, evlilik doyumu ve sosyal değerler (toplam) arasında anlamlı ilişkiler ($p < .01$ ve $p < .05$) olduğu görülmektedir. Buna göre, psikolojik iyi oluş ile sosyal değerler (toplam) arasında ($r = -.23$; $p < .01$) düzeyinde negatif yönde anlamlı bir ilişki, evlilik doyumu ile sosyal değerler (toplam puanı) arasında ($r = -.22$; $p < .01$) düzeyinde negatif yönde anlamlı bir ilişki ve evlilik doyumu ile psikolojik iyi oluş arasında ($r = .68$; $p < .01$) düzeyinde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Benzer şekilde, psikolojik iyi oluş ile iş değerleri arasında ($r = -.16$, $p < .05$); psikolojik iyi oluş ile geleneksel değerler arasında ($r = -.20$, $p < .01$) ve psikolojik iyi oluş ile siyasi değerler arasında ($r = -.32$, $p < .01$) anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Buna mukabil, aile değerleri ile psikolojik iyi oluş arasında ($r = -.03$; $p > .05$); aile değerleri ile evlilik doyumu arasında ($r = -.07$; $p > .05$); bilimsel değerler ile psikolojik iyi oluş arasında ($r = -.12$; $p > .05$); bilimsel değerler ile evlilik doyumu arasında ($r = -.08$; $p > .05$) ve dini değerler ile psikolojik iyi oluş arasında ($r = -.06$; $p > .05$) anlamlı bir korelasyon bulunmamıştır.

Korelasyonlar incelendikten sonra, sosyal değerler ölçeğinin alt boyutları ile psikolojik iyi oluşun evlilik doyumu üzerindeki yordayıcı etkisini incelemek için çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Analiz öncesinde verilerin çoklu doğrusal regresyon koşullarını karşılayıp karşılamadığını belirlemek için değerler incelenmiştir. Buna göre verilerin normal dağıldığı, tolerans değerlerinin 0,2'den büyük olduğu, VIF değerlerinin 10'dan küçük olduğu ve

Condition Index değerlerinin 30'dan küçük olduğu görülmüştür. Ayrıca Cook's D verilerinin 1'den küçük olduğu, Mahalanobis değerlerinin 15'den küçük olduğu gözlenmiştir. Yine bilindiği üzere Durbin-Watson'ın geçerli olduğu değer aralığı $0 < d < 4$ olarak kabul edilmektedir. Sıfır'a (0) yakın değer aşırı pozitif korelasyon, 4'e yakın değer aşırı negatif korelasyona işaretler. Araştırmada $d=1,551$ bulunmuştur. Bu değer verilerde otokorelasyon olmadığını göstermektedir.²⁸ Sonrasında enter yöntemi kullanılarak çoklu doğrusal regresyon analizine geçilmiş ve sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Psikolojik İyi Oluş, Dini Değerler, Geleneksel Değerler ve Politik Değerlerin Evlilik Doymu Üzerindeki Etkisine İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	Beta	SE	t	95,0% CI		β	p
				LL	UL		
Sabit	6.15	2.88	2.13				0.03
Aile Değerleri	0.148	0.150	.98	-.148	.444	.062	0.32
Bilimsel Değerler	0.598	0.146	4.11	.311	.885	.219	0.31
Dini Değerler	-0.32	0.13	-2.50	-0.566	-0.066	-0.16	0.01
Çalışma-İş Değerleri	0.00	0.11	-0.02	-0.222	0.218	0.00	0.99
Geleneksel Değerler	-0.16	0.17	-0.92	-0.501	0.182	-0.06	0.36
Siyasi Değerler	0.09	0.10	0.93	-0.102	0.285	0.06	0.35
Psikolojik İyi Oluş	0.50	0.04	12.89	0.424	0.578	0.68	0.00

a. Bağımlı Değişken: Evlilik Yaşam Doymu

Tablo 3, İş Değerleri, Dini Değerler, Geleneksel Değerler, Politik Değerler ve Psikolojik İyi Oluşun evlilik yaşam doymu üzerindeki etkisini göstermektedir. Analiz sonucundaki R^2 değeri yordayıcıların $F_{(5,206)} = 40.432$, $p < .01$. değeri ile sonuç değişkenindeki varyansın % 50'sini ($R^2 = .495$) açıkladığını ortaya koymaktadır.

²⁸ Selahattin Gürüş - Melek Astar, *Bilimsel Araştırmalarda SPSS İle İstatistik* (Der Yayınları, 2019).

Bulgular, dini değerlerin evlilik yaşam doyumunu negatif yönde ($\beta = -.16$, $p < .05$), Psikolojik İyi Oluşun ise pozitif yönde ($\beta = .68$, $p < .01$) yordadığını; iş değerleri, geleneksel değerler ve politik değerlerin ise evlilik doyumunu üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını ortaya koymuştur ($p > .05$).

Tablo 4. Psikolojik İyi Oluş ve Sosyal Değerlerin Evlilik Doyumu Üzerindeki Yordayıcı Etkisine İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Modeller		Beta	SH	t	95,0% CI		β	p
					LL	UL		
Model 1	(Sabit)	1,97	1,52	1,29	-1,03	4,97		0,20
	Psikolojik İyi Oluş	0,50	0,04	13,57	0,43	0,58	0,68	0,00
Model 2	(Sabit)	6,59	2,07	3,18	2,51	10,67		0,00
	Psikolojik İyi Oluş	0,50	0,04	13,61	0,42	0,57	0,67	0,00
	Dini Değerler	-0,32	0,10	-3,21	-0,52	-0,12	-0,16	0,00

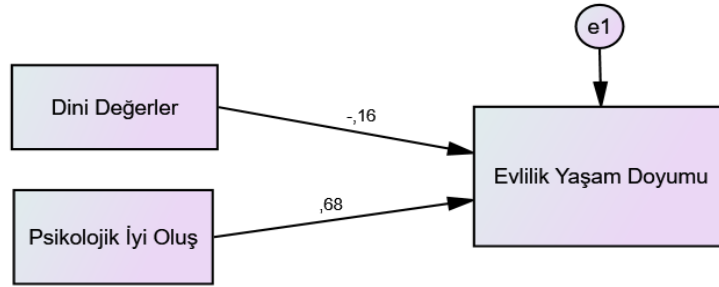
a. Bağımlı Değişken: Evlilik Yaşam Doyumu

Tablo 4, Forward yöntemiyle yapılan regresyon analizi sonuçlarını göstermektedir. Bu yöntemde SPSS programı anlamlı olmayan değişkenleri çıkararak anlamlı modelleri önermektedir. Buna göre analiz sonucunda sırasıyla Model 1'in $R = ,684$ ve $R^2 = ,467$; Model 2'nin $R = ,702$ ve $R^2 = ,492$ olduğu tespit edilmiştir. En yüksek yordayıcılığa Model 2'nin sahip olduğu görülmektedir.

Model 2'nin analizi sonucundaki R^2 değeri (yordayıcıların $F_{(2,209)} = 101,317$; $p < ,01$) değeri ile sonuç değişkenindeki varyansın % 52'sini ($R^2 = ,527$) açıkladığını ortaya koymaktadır. Bulgular, dini değerlerin evlilik yaşam doyumunu negatif yönde ($\beta = -.16$; $p < ,05$) ve Psikolojik İyi Oluşun evlilik yaşam doyumunu pozitif yönde ($\beta = ,67$; $p < ,01$) yordadığını; sosyal değerler ölçeğinin diğer alt boyutlarının ise evlilik doyumunu üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını ortaya koymuştur ($p > ,05$).

Ortaya çıkan anlamlı regresyon modeli, Yol (Path) Analizi ile de test edilmiş, sonuçları aşağıda Şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1: Modelin Yol Analizi ve Standartlaştırılmış Katsayı Değerleri

Şekil 1'de gösterilen modelin standardize edilmiş regresyon katsayı değerleri incelendiğinde estimate değerlerine göre “Psikolojik iyi oluşun” “evlilik yaşam doyumunu” $\beta = ,678$ $p < 0.01$ düzeyinde pozitif yönde yordadığı, “dini değerlerin” ise “evlilik yaşam doyumunu” $\beta = -.160$, $p < 0.01$ düzeyinde negatif yordadığı belirlenmiştir. Modelin uyum indeksi değerleri $\chi^2 = 1,013$ ($SD = 1$, $p = ,314 > 0,05$); $\chi^2 / SV = 1,013$; $RMR = ,853$; $SRMR = 0,03$; $GFI = 0,99$; $AGFI = 0,98$; $CFI = 1,00$; $IFI = 0,98$; $NFI = 0,99$; $RFI = 0,97$; $RMSEA = 0,00$ 'dir. Bu sonuçlara göre modelin iyi uyum değerlerine sahip olduğu söylenebilir.²⁹

db | 831

4. Tartışma

Araştırma sonuçlarına göre deneklerin evlilik doymu ve psikolojik iyi oluş ölçek puanlarının ölçek ortalamasının üstünde olduğu; çok boyutlu sosyal değerler ölçeğinin toplam ve alt boyutlarının ise ölçek ortalamasının altında olduğu tespit edilmiştir. Literatürde bu verilerle uyumlu olan ve olmayan bazı araştırmalar bulunmaktadır. Örneğin Dal ve Sevültekin'in 2018 yılında yapmış oldukları çalışmada, yoksul olmayan bireylerin, yoksul bireylerden genel olarak hayatlarından %14 oranında daha fazla memnun oldukları tespit edilmiştir. Aynı şekilde yoksul olmayan katılımcılarda finans alanında %24 ve iş alanında %13 oranında yoksul bireylerden daha

²⁹ Kazım Özdamar, *Ölçek ve Test Geliştirme Yapısal Eşitlik Modellemesi: Ibm, Spss, Ibm Spss Amos ve Minitab Uygulamalı* (Nisan Kitabevi, 2016).

yüksek yaşam memnuniyeti tespit edildiği rapor edilmiştir.³⁰ Yine Turgut 2017 yılında yaptığı Üsküdar'da yaşayan ve belediyeden sosyal yardım alan ailelerde yaşam doyumunu incelediği yüksek lisans çalışmasında yoksulluğun yaşam doyumunu düşürdüğü bulgusunu raporlamıştır.³¹ Bahsi geçen çalışmalardan farklı olarak ilgili çalışmada elde edilen veriler genel olarak yorumlandığında elde ettiğimiz sonuçların genel olarak literatürden farklı olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim araştırmaya katılan düşük gelirli ailelerin psikolojik iyi oluş ve evlilik yaşam doyumlarının ölçek ortalamalarının üzerinde ve iyi puanlara sahip olduğu görülürken, çok boyutlu sosyal değerler ölçeğinin toplam ve alt boyutlarının ölçek ortalamasının altında olduğu görülmektedir. Bunun nedeninin, çalışma grubunun niteliği, araştırmanın yapıldığı dönem, yaşanan bölgenin coğrafi ve sosyo-politik yapısı gibi nedenler olabileceği değerlendirilmektedir.

Araştırma bulguları içerisinde birinci hipotezi test etmek üzere, yapılan korelasyon analizi sonuçları incelendiğinde, Psikolojik İyi Oluş ile Sosyal Değerler Ölçeği Toplam Puanı ve Evlilik Yaşam Doyumu Ölçeği Puanları arasında $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmüştür. Ancak bulgular detaylı incelendiğinde, Sosyal Değerler Ölçeği Toplam Puanı ile Psikolojik İyi Oluş ve Evlilik Yaşam Doyumu Ölçek Puanları arasında negatif; Evlilik Yaşam Doyumu ve Psikolojik İyi Oluş ölçekleri arasında ise pozitif bir korelasyon olduğu görülmüştür. Buna göre, Çok Boyutlu Sosyal Değerler (ÇBSDÖ) ölçeği puanları artarken, Psikolojik İyi Oluş ve Evlilik Yaşam Doyumu (EYD) puanları azalmaktadır. Öte yandan, Psikolojik İyi Oluş (PIO) puanları artarken Evlilik Yaşam Doyumu (EYD) ölçeği puanları artmaktadır. Bu bulgulara göre araştırmanın hipotezleri kapsamında elde edilen bulgular yorumlandığında "evlilik doyumunu, sosyal değerler ve psikolojik iyi oluş arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır" hipotezi doğrulanmıştır. Aynı şekilde araştırmanın ikinci hipotezi olan "psikolojik iyi oluş evlilik doyumunu yordamaktadır" hipotezi ile ilgili bulgular incelendiğinde değişkenler arasında pozitif yönde anlamlı bir regresyon ($r = .68, p < .01$) olduğu bulunmuştur. Buna göre ikinci hipotez de doğrulanmıştır.

³⁰ Süreyya Dal - Mustafa Sevüktekin, "Türkiye'de Öznel İyi Oluş'un Yaşam Alanları Yaklaşımı İle Ölçülmesi", *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, (18 Ocak 2018).

³¹ Mehmet Turgut, *Sosyal Yardım Alan Ailelerin Yaşam Doyumu Üsküdar Örneği* (Üsküdar Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2017).

Elde edilen bu sonuçları literatürde doğrulayan ve doğrulamayan araştırmalara rastlanmaktadır. Nitekim değişkenler arasındaki ilişkiye dair Türkiye'deki alanyazında psikolojik iyi oluşun evlilik yaşam doyumunu pozitif yordadığına dair araştırmalara rastlanmaktadır³². Örneğin Özbek (2016) çalışmasında evlilik yaşam doyumunu ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkiyi anlamlı bulmuş ($\beta=0.714$; $F=90.257$; $p=0.00$) ve katılımcıların evlilik yaşam doyumunu puanlarının psikolojik iyi oluş düzeyini artırdığını bildirmiştir ($\beta=0.714$).³³ Yine Akdağ ve Çankaya (2015) psikolojik iyi oluş ile evlilik doyumunu arasında pozitif bir ilişki olduğunu ($R=.57$, $R^2=.33$, $F(1,383)=30.886$, $p<.01$) ve buna bağlı olarak "evlilik doyumunu yüksek olan bireylerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin de yüksek olabileceğini" belirtmişlerdir.³⁴ Güler (2021) evlilik uyumu ile yaşam doyumunu arasında pozitif korelasyon olduğunu raporlamıştır ($r=.378$, $p<.01$). Benzer şekilde, Bırni (2021) evlilik doyumunu ile psikolojik iyi oluş arasında pozitif bir korelasyon ($r=.522$, $p<0.01$) bulmuştur.³⁵ Başka bir araştırmada Yıldız ve Baytemir (2016) psikolojik iyi oluşla yakından ilişkili bir kavram olan yaşam doyumunu ile evlilik doyumunu arasında pozitif bir ilişki bulmuş ($r=.58$, $p<.01$), evlilik doyumunun yaşam doyumunu yordadığını göstermiştir

³² Funda Gülyüksel Akdağ - Zeynep Cihangir Çankaya, "Evli Bireylerde Psikolojik İyi Oluşun Yordanması", *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 11/3 (2015), 646-662; Nermin Çiftçi Aradağ vd., "Eş Desteğinin Evlilik Doyumu ve Psikolojik İyi Oluş İle İlişkisi", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 18/71 (2019), 1014-1024; Halil Ekşi vd., "The Investigation of Marital Adjustment of Teachers in Terms of Psychological Well-Being and Gender Roles", *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal* 8/50 (2018), 203-233; Umut Kermen vd., "Yaşam Doyumu ve Psikolojik İyi Oluşun Yordayıcısı Olarak Sosyal Kaygı", *The Journal of Education, Theory and Practical Research (JETPR)* 2/1 (2016), 20-29; Emel Köseoğlu, *Evli Bireylerin Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri ve Psikolojik Dayanıklılıklarının Evlilik Doyumu Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi* (İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Doktora Tezi, 2021); Mesut Özbek, *Evli Bireylerde Yaşam Doyumu ve Psikolojik İyi Oluşlarının Çeşitli Değişkenlerle İncelenmesi* (Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2016); Durmuş Ümmet, "Genel Psikolojik Sağlık İle Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkide Evlilik Uyumunun Aracı Rolü", *Journal of Human and Social Sciences Research* 6/1 (2017), 159-175; Mehmet Ali Yıldız - Kemal Baytemir, "Evli Bireylerde Evlilik Doyumu İle Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkide Benlik Saygısının Aracılığı", *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 17/1 (2016), 67-80.

³³ Özbek, *Evli Bireylerde Yaşam Doyumu ve Psikolojik İyi Oluşlarının Çeşitli Değişkenlerle İncelenmesi*.

³⁴ Akdağ - Çankaya, "Evli Bireylerde Psikolojik İyi Oluşun Yordanması".

³⁵ Gaye Bırni, *Evli Bireylerin Psikolojik İyi Oluşları İle Evlilik Doyumu, Öz-Anlayış Ve Mutluluğu Artırma Stratejileri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi* (Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2021).

($\beta=0.49$, $p<0.01$).³⁶ Evlilik doyumu ile yakın bir kavram olan evlilik uyumu ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi inceleyen bir başka çalışmada Ümmet (2017), iki kavram arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğunu ($r=0,543$, $p<0,01$) ve "evlilik uyumunun", "yaşam doyumunu" anlamlı düzeyde yordadığını ($\beta=0,21$, $p<0,01$) belirtmiştir.³⁷ Kermen ve arkadaşları (2016) çalışmalarında "psikolojik iyi oluş" ve "yaşam memnuniyeti" arasında anlamlı bir ilişki ($r=0,58$, $p<0,05$) olduğunu bildirmişlerdir.³⁸ Uçar (2018) da psikolojik iyi oluş ile evlilik doyumu arasında pozitif bir korelasyon bulmuş ($r=.24$; $p<.01$) ve deneklerin dindarlık düzeyleri ile psikolojik iyi oluşları arasında anlamlı bir ilişki olmadığını belirtmiştir.³⁹ Arıdağ ve diğerleri (2019) de "evlilik doyumu" ile "psikolojik iyi oluş" arasında pozitif bir ilişki olduğunu bildirmiştir ($r=0,045$, $p<0,01$).⁴⁰ Köseoğlu (2021) evli bireylerde psikolojik iyi oluşun evlilik doyumunu %39 oranında yordadığını bildirmiştir.⁴¹ Köseoğlu (2021) evli bireylerde psikolojik iyi oluşun evlilik doyumunu %39 oranında yordadığını bildirmiştir.⁴² Literatürde farklı bulgulara da rastlanmıştır. Örneğin, Timur (2008) evli bireylerde psikolojik iyi oluşun evlilik uyumunun anlamlı bir yordayıcısı olmadığını bildirmiştir.⁴³

Araştırmanın diğer hipotezlerinin test edilmesi için, toplumsal değerler ölçeğinin alt faktörlerinin evlilik doyumunu yordayıp yordamadığına ilişkin yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre, dini değerlerin evlilik yaşam doyumunu negatif yönde yordadığı ($\beta= -.16$, $p<.05$); iş değerleri, geleneksel değerler ve siyasi değerlerin ise evlilik doyumu üzerinde anlamlı yordayıcı bir etkisinin olmadığı ($p>.05$) görülmüştür. Bu sonuçlara göre Hipo-

³⁶ Yıldız - Baytemir, "Evli Bireylerde Evlilik Doyumu İle Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkide Benlik Saygısının Aracılığı".

³⁷ Ümmet, "Genel Psikolojik Sağlık İle Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkide Evlilik Uyumunun Aracı Rolü".

³⁸ Kermen vd., "Yaşam Doyumu ve Psikolojik İyi Oluşun Yordayıcısı Olarak Sosyal Kaygı".

³⁹ Emine Uçar, *Psikolojik İyi Oluş Yordayıcısı Olarak Dindarlık, Evlilik Doyumu Ve Problem Çözme* 2018.

⁴⁰ Arıdağ vd., "Eş Desteğinin Evlilik Doyumu ve Psikolojik İyi Oluş İle İlişkisi".

⁴¹ Köseoğlu, *Evli Bireylerin Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri ve Psikolojik Dayanıklılıklarının Evlilik Doyumu Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi*.

⁴² Ekşi vd., "The Investigation of Marital Adjustment of Teachers in Terms of Psychological Well-Being and Gender Roles".

⁴³ Melis Sedef Timur, *Boşanma Sürecinde Olan Ve Olmayan Evli Bireylerin Psikolojik İyi Oluş Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi* (Ankara University Institute of Educational Sciences, PhD Thesis, 2008).

tez 3 doğrulanırken, hipotez 4, 5, 6, 7 ve 8 doğrulanmamıştır. Elde edilen bu sonuçlar incelendiğinde yerli alanyazında, doğrudan devletten sosyal yardım alan evli bireylerde sosyal değerlerin ve psikolojik iyi oluşun evlilik yaşam doyumunu yordayıcı etkisine dair bir araştırmaya rastlanmadığından, çalışmada yer alan değişkenlerle yakın olabilecek farklı örneklemelerden bazı araştırma sonuçları incelenmiştir. Örneğin, Telef ve arkadaşları (2013) psikolojik iyi oluş ile uyum, güvenlik, başarı, hazcılık, evrenselcilik, özyönelim ve yardımseverlik değerleri arasında pozitif bir korelasyon olduğunu belirtmiştir. Ancak, psikolojik iyi oluş ile güç, uyumluluk ve geleceksellik arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.⁴⁴ Aynı çalışma, regresyon analizi sonucunda bu değerlerin psikolojik iyi oluşu %20 düzeyinde anlamlı olarak yordadığını da rapor etmiştir. Yine Bulut ve Dilmaç 2018 yılında üniversite öğrencilerinin değerleri üzerine bir çalışma yapmış ve değerlerin psikolojik iyi oluşun anlamlı bir yordayıcısı olduğunu ($\beta = 0.47$, $t = 9.75$, $p < 0.05$) ve üniversite öğrencilerinin değerleri arttıkça psikolojik iyi oluş düzeylerinin de arttığını tespit etmiştir.⁴⁵ Ayrıca literatürde, evlilik doyumu ile dindarlık arasında anlamlı bir ilişki olduğunu belirten çalışmalar bulunmakla birlikte⁴⁶; bir başka çalışmada evli çiftlerin evlilik uyum ölçeği puanları ile dini tutum ölçeği puanları arasında anlamlı bir korelasyonel ilişki olmadığı bulunmuştur.⁴⁷ Benzer şekilde, Atçeken (2014) ve Bakal (2021) dindarlık ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığını tespit etmişlerdir.⁴⁸

Sonuç olarak bu araştırmada dini değerlerin evlilik yaşam doyumunu negatif yordaması dikkat çekicidir. Dini değerlerin evlilik

⁴⁴ Telef vd., “Öğretmen Adaylarında Psikolojik İyi Oluş Ve Değerler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”.

⁴⁵ Bulut - Dilmaç, “Üniversite Öğrencilerinin Sahip Olduğu Değerler Psikolojik İyi Oluş ve Mutluluk Düzeyleri Arasındaki Yordayıcı İlişkiler”.

⁴⁶ Fatma Balcı Arvas, *Dindarlığın Evlilik Doyumu Üzerindeki Etkileri ve Değerlerin, Dindarlık ve Evlilik Doyumu İlişkisi Üzerindeki Arabulucu Rolü* (Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2020); Ahmet Rifat Geçioğlu - Hasan Kayıklık, “Dindarlık ve Evlilik Uyum İlişkisi: Evli Bireyler Üzerine Bir İnceleme”, *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (ÇÜİFD)* 19/1 (26 Haziran 2019), 202-224; Fatma Balcı Arvas - Hayati Hökelekli, “Dindarlık ile Evlilik Doyumu ve Evlilikte Sorun Çözme İlişkisi Üzerine Bir İnceleme”, *Değerler Eğitimi Dergisi* 15/34 (11 Aralık 2017), 129-160.

⁴⁷ Turgay Şirin, “Evli Çiftlerin Evlilik Uyumları İle Dini Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, *Turkish Studies* 13/3 (2018), 691-722.

⁴⁸ Merve Atçeken, *Dindarlık, Evlilik Doyumu ve Kişilik Özelliklerinin Bağışlama İle İlişkisi* (Sosyal Bilimler Enstitüsü: Haliç Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2014); Neslihan Bakal, *Dindarlığın Evlilik Doyumu Üzerindeki Etkisinin Araştırılması* (Hitit Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2021).

yaşam doyumunu neden negatif yordadığına dair, kültürel etkenler, eksik din eğitimi, dindarlık düzeyleri, dini başa çıkma tarzları gibi pek çok etkenin devreye girebileceği ifade edilebilir. Ancak bunu doğrulayabilmek için araştırma sonucunda elde edilen regresyon modelinin daha fazla denekle geniş ve farklı örneklerde test edilmesi gerekmektedir. Nitekim bu çalışmada elde edilen sonuçların çalışmanın kısıtlılıklarından olan kolayda örnekleme yönteminden ve çalışma grubunun demografik, coğrafi, ekonomik ve sosyal özelliklerinden kaynaklandığı düşünülebilir. Yani araştırmanın yürütüldüğü coğrafi bölgenin kültürel özellikleri, katılımcıların alt kültürleri ve sosyal ve ekonomik geçmişleri ve araştırmanın nicel araştırma modelinde tasarlanmış olması gibi çeşitli hususlar araştırma sonuçlarını potansiyel olarak etkilemiş olabilir. Bu sebeple çeşitlendirilmiş araştırma yöntemlerinin benimsenerek ölçüm araç ve tekniklerinin iyileştirilmesi, gelecekteki araştırmalarda bu sınırlamaları potansiyel olarak azaltabilir. Bu kapsamda araştırmada ele alınan konunun, nitel yöntemler gibi farklı yöntemlerle geniş örnekleme de araştırılması önerilmektedir.

5. Sonuç

Çalışma sonucunda çalışmaya katılan bireylerde evlilik yaşam doyumu, psikolojik iyi oluş ölçek puanları ölçek ortalamalarının üzerinde bulunurken, çok boyutlu sosyal değerler ölçeği toplam ve alt boyutlarında ölçek ortalamalarının altında olduğu tespit edilmiştir. Aynı şekilde deneklerde evlilik doyumu ile psikolojik iyi oluş arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunurken, sosyal değerler ölçeği toplam puanı ile evlilik doyumu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yine sosyal değerler ölçeğinin alt faktörleri olan iş değerleri, dini değerler, geleneksel değerler, siyasi değerler ile evlilik doyumu arasında negatif yönlü anlamlı korelasyon gözlenirken, aile değerleri ve bilimsel değerler ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir korelasyon görülmemiştir. Çalışmada psikolojik iyi oluş ve sosyal değerlerin evlilik yaşam doyumu üzerindeki yordayıcı etkisi çoklu doğrusal regresyon analizleri kullanılarak test edilmiş ve analiz sonuçlarına göre yordayıcıların bağımlı değişkendeki varyansın %50'sini açıkladığı bulunmuştur. Sonuçlar, dini değerlerin evlilik yaşam doyumunu negatif yönde, psikolojik iyi oluşun ise evlilik yaşam doyumunu pozitif yönde yordadığını; iş değerleri, geleneksel değerler ve siyasi değerlerin ise evlilik doyumu üzerinde anlamlı yordayıcı bir etkisinin olmadığını göstermiştir.

Kaynakça

- Akdağ, Funda Gülyüksel - Çankaya, Zeynep Cihangir. "Evli Bireylerde Psikolojik İyi Oluşun Yordanması". *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 11/3 (2015), 646-662. <https://doi.org/10.17860/efd.67613>
- Apaydın, Halil. "Ruh Sağlığı-Din İlişkisi Araştırmalarına Bir Bakış". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 10/2 (2010), 59-77.
- Arıdağ, Nermin Çiftçi vd. "Eş Desteğinin Evlilik Doyumu ve Psikolojik İyi Oluş İle İlişkisi". *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 18/71 (2019), 1014-1024. <https://doi.org/10.17755/esosder.424421>
- Arvas, Fatma Balcı - Hökelekli, Hayati. "Dindarlık ile Evlilik Doyumu ve Evlilikte Sorun Çözme İlişkisi Üzerine Bir İnceleme". *Değerler Eğitimi Dergisi* 15/34 (11 Aralık 2017), 129-160.
- Atçeken, Merve. *Dindarlık, Evlilik Doyumu ve Kişilik Özelliklerinin Bağışlama İle İlişkisi*. Sosyal Bilimler Enstitüsü: Haliç Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2014.
- Bakal, Neslihan. *Dindarlığın Evlilik Doyumu Üzerindeki Etkisinin Araştırılması*. Hitit Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Balcı Arvas, Fatma. *Dindarlığın Evlilik Doyumu Üzerindeki Etkileri ve Değerlerin, Dindarlık ve Evlilik Doyumu İlişkisi Üzerindeki Arabulucu Rolü*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2020. <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/693482>
- Beken, Hikmet Gülçin. *Yoksulluk Olgusuna Kavramsal Bir Bakış*. İstanbul: Marmara University, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Birni, Gaye. *Evli Bireylerin Psikolojik İyi Oluşları İle Evlilik Doyumu, Öz-Anlayış Ve Mutluluğu Artırma Stratejileri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2021.
- Bolat, Yavuz. "Bir Değer Ölçme Aracı: Çok Boyutlu Sosyal Değerler Ölçeği". *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 2/4 (Ekim 2013), 13-27. <https://doi.org/10.19128/turje.181067>
- Bradbury, Thomas N. vd. "Research on the Nature And Determinants of Marital Satisfaction: A Decade in Review." *Journal of Marriage and the Family* 62/4 (2000), 964-980. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2000.00964.x>
- Bulut, Semra - Dilmaç, Bülent. "Üniversite Öğrencilerinin Sahip Olduğu Değerler Psikolojik İyi Oluş ve Mutluluk Düzeyleri Arasındaki Yordayıcı İlişkiler". *OPUS International Journal of Society Research* 9/16 (25 Aralık 2018), 23-23. <https://doi.org/10.26466/opus.472450>
- Büyüköztürk, Yard Şener vd. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Akademi Yayıncılık, 2016.
- Çelik, Adem. *Dini Değerler Bağlamında Kişilik Gelişimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2004.
- Çelik, Eyüp. "Evlilik Yaşam Doyumu Ölçeğinin Türkçe Versiyonunun Geçerlik Ve Güvenirliği". *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi* 3/4 (Aralık 2014), 1-9. <https://doi.org/10.30703/CIJE.321353>
- Dal, Süreyya - Sevüktekin, Mustafa. "Türkiye'de Öznel İyi Oluş'un Yaşam Alanları Yaklaşımı İle Ölçülmesi". *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*. <https://doi.org/10.18092/ulikidince.351465>
- Diener, Ed. "Subjective Well-being". *Psychological Bulletin* 95/3 (1984), 542-575. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.95.3.542>
- Diener, Ed vd. "The Evolving Concept of Subjective Well-Being: The Multifaceted Nature of Happiness". *Recent Advances in Psychology and Aging* 15 (2009), 187-219. [https://doi.org/10.1016/S1566-3124\(03\)15007-9](https://doi.org/10.1016/S1566-3124(03)15007-9)

- Eksi, Halil vd. "The Investigation of Marital Adjustment of Teachers in Terms of Psychological Well-Being and Gender Roles". *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal* 8/50 (2018), 203-233.
- Etikan, İlker. "Comparison of Convenience Sampling and Purposive Sampling". *American Journal of Theoretical and Applied Statistics* 5/1 (2016), 1. <https://doi.org/10.11648/j.ajtas.20160501.11>
- Fichter, Joseph H. *The Sociology of Good Works: Research in Catholic America*. Chicago: Loyola Pr, 1993.
- Gable, Shelly L. - Haidt, Jonathan. "What (and Why) Is Positive Psychology?" *Review of General Psychology* 9/2 (2005), 103-110. <https://doi.org/10.1037/1089-2680.9.2.103>
- Geçioğlu, Ahmet Rifat - Kayıklık, Hasan. "Dindarlık ve Evlilik Uyumu İlişkisi: Evli Bireyler Üzerine Bir İnceleme". *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (ÇÜİFD)* 19/1 (26 Haziran 2019), 202-224. <https://doi.org/10.30627/cuilah.536797>
- Greeff, A. P. - Bruyne, T. de. "Conflict Management Style and Marital Satisfaction". *Journal of Sex & Marital Therapy* 26/4 (2000), 321-334. <https://doi.org/10.1080/009262300438724>
- Güler, Kahraman. "Investigation of the Relationship Between Separation Anxiety, Marital Adjustment and Life Satisfaction in Married Women". *Cyprus Turkish Journal of Psychiatry & Psychology* 3 (2021). <https://doi.org/10.35365/ctjpp.21.4.28>
- Güloğlu, Tuncay - Es, Muharrem. "Bilgi Toplumuna Geçişte Kentlileşme ve Kentsel Yoksulluk: İstanbul Örneği". *Bilgi Journal of Social Sciences* 1 (2004), 79-93.
- Gürüş, Selahattin - Astar, Melek. *Bilimsel Araştırmalarda SPSS İle İstatistik*. Der Yayınları, 2019.
- Hawkins, Daniel N. - Booth, Alan. "Unhappily Ever After: Effects of Long-Term, Low-Quality Marriages on Well-Being". *Social Forces* 84/1 (01 Eylül 2005), 451-471. <https://doi.org/10.1353/sof.2005.0103>
- Heller, Daniel vd. "The Dynamic Process of Life Satisfaction". *Journal of Personality* 74/5 (2006), 1421-1450. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2006.00415.x>
- Jahan, Selim. *İnsani Gelişme Raporu*. Türkiye: United Nations Development Programme, 2015. <https://www.undp.org/tr/turkey/publications/i%CC%87nsani-geli%CC%9Fme-raporu>
- Kermen, Umut vd. "Yaşam Doyumu ve Psikolojik İyi Oluşun Yordayıcısı Olarak Sosyal Kaygı". *The Journal of Education, Theory and Practical Research (JETPR)* 2/1 (2016), 20-29.
- Keyes, Corey L. M. vd. "Optimizing well-being: the empirical encounter of two traditions". *Journal of Personality and Social Psychology* 82/6 (2002), 1007-1022. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.82.6.1007>
- Kıncal, Remzi Y. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri / Prof. Dr. Remzi Y. Kıncal*. Nobel Akademik Yayıncılık, 2020.
- Kim, Hyoun K. - McKenry, Patrick C. "The Relationship between Marriage and Psychological Well-Being: A Longitudinal Analysis". *Journal of Family Issues* 23/8 (2002), 885-911. <https://doi.org/10.1177/019251302237296>
- Köseoğlu, Emel. *Evli Bireylerin Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri ve Psikolojik Dayanıklılıklarının Evlilik Doyumu Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi*. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Doktora Tezi, 2021.
- Kurttekin, Fatma. "Bilişim Çağında 'Gençlik, Din ve Değer'Konularını Ele Alan Makaleler Üzerine Bir İnceleme". *Eskiyeşi* 45 (2021), 781-795.
- Lucas, Richard E. vd. "Discriminant Validity of Well-Being Measures". *Journal of Personality and Social Psychology* 71/3 (1996), 616-628. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.71.3.616>
- Mehmedoğlu, Ali Ulvi. "Din, Dindarlık ve Değerler". *İZÜ Sosyal Bilimler Dergisi* 1/2 (2013), 173-189.

- Mehmedoğlu, Ali Ulvi. “İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Değer Yönelimleri ve Dindarlık-Değer İlişkisi (MÜ İlahiyat Fakültesi Örneği)”. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 30 (2006), 133-167.
- Önder, Mustafa - Bulut, Hüseyin. “Temel Dini Değerler ve Değerler Eğitimi”. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6/1 (2013), 15-32.
- Özbek, Mesut. *Evlü Bireylerde Yaşam Doymu ve Psikolojik İyi Oluşlarının Çeşitli Değişkenlerle İncelenmesi*. Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2016.
- Özdamar, Kazım. *Ölçek ve Test Geliştirme Yapısal Eşitlik Modellemesi: Ibm, Spss, Ibm Spss Amos ve Minitab Uygulamalı*. Nisan Kitabevi, 2016.
- Özen, Yener. “Kişisel Sorumluluk Bağlamında Öznel Ve Psikolojik İyi Oluş Sosyal Psikolojik Bir Değerlendirme”. *Dicle Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2/4 (2010), 46-58.
- Rokeach, Milton. *The Nature of Human Values*. New York, NY, US: Free Press, 1973.
- Rowntree, B. Seebohm. *Poverty: a Study of Town Life*. The Macmillan Company, 1902.
- Ryff, Carol D. “Happiness is Everything, or is it? Explorations on the Meaning of Psychological Well-Being”. *Journal of Personality and Social Psychology* 57/6 (1989), 1069-1081. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.57.6.1069>
- Sacco, William P. - Phares, Vicky. “Partner Appraisal and Marital Satisfaction: The Role of Self-Esteem and Depression”. *Journal of Marriage and Family* 63/2 (2001), 504-513. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2001.00504.x>
- Schneewind, Klaus A. - Gerhard, Anna-Katharina. “Relationship Personality, Conflict Resolution, and Marital Satisfaction in the First 5 Years of Marriage”. *Family Relations: An Interdisciplinary Journal of Applied Family Studies* 51/1 (2002), 63-71. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2002.00063.x>
- Seligman, Martin E. P. *Gerçek Mutluluk*. Ankara: HYB Yayınları, 2007.
- Şirin, Turgay. “Evlü Çiftlerin Evlilik Uyumluluğu İle Dini Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”. *Turkish Studies* 13/3 (2018), 691-722.
- Şirin, Turgay - Dursun, Neslihan. “Evlü ve Bekâr Bireylerde Yaşamın Anlamı ve Maneviyat Düzeyleri Arasındaki İlişki”. *Ekev Akademi Dergisi* 25/85 (2021), 469-482. <https://doi.org/10.17753/Ekev1827>
- Telef, Bülent Baki vd. “Öğretmen Adaylarında Psikolojik İyi Oluş Ve Değerler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”. *Turkish Studies* 8/12 (01 Ocak 2013), 1297-1297. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.5699>
- Tiltay, Muhammet Ali - Torlak, Ömer. “Materyalist Eğilim, Dini Değerler, Marka Bağlılığı ve Tüketici Ahlakı Arasındaki İlişkiler”. *İş Ahlakı Dergisi* 4/7 (2011), 93-130.
- Timur, Melis Sedef. *Boşanma Sürecinde Olan Ve Olmayan Evlü Bireylerin Psikolojik İyi Oluş Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi*. Ankara University Institute of Educational Sciences, PhD Thesis, 2008.
- Topuz, İlhan. “Dini Değerlerin Karar Alma Süreçlerindeki Etkisi”. *Marife Dini Araştırmalar Dergisi* 13/3 (2013), 69-88.
- Turgut, Mehmet. *Sosyal Yardım Alan Ailelerin Yaşam Doymu Üsküdar Örneği*. Üsküdar Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2017.
- Uçar, Ceren. *Kadın Yoksulluğu İle Mücadelede Sosyal Politika Araçları Ve Etkinlikleri*. Ankara: T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2011. <https://www.nadirkitap.com/kadin-yoksullugu-ile-mucadelede-sosyal-politika-araclari-ve-etkinlikleri-ceren-ucar-kitap6903650.html>
- Uçar, Emine. *Psikolojik İyi Oluş Yordayıcısı Olarak Dindarlık, Evlilik Doymu Ve Problem Çözme*, 2018. <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/95768>
- Ümmet, Durmuş. “Genel Psikolojik Sağlık İle Yaşam Doymu Arasındaki İlişkide Evlilik Uyumunun Aracı Rolü”. *Journal of Human and Social Sciences Research* 6/1 (2017), 159-175.

- Veenhoven, Ruut. "Developments in Satisfaction Research". *Social Indicators Research* 37/1 (1996), 1-46. <https://doi.org/10.1007/BF00300268>
- Yıldız, Mehmet Ali - Bayteniir, Kemal. "Evli Bireylerde Evlilik Doyumu İle Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkide Benlik Saygısının Aracılığı". *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 17/1 (2016), 67-80. <https://doi.org/10.17679/iuefd.17181627>
- Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük*. Türk Dil Kurumu, 12. Basım, 2023. <https://sozluk.gov.tr/?kelime=değer>

